

Harangszó

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2011. ÁPRILIS XXII. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

REFORMÁTUS VIDÉKEK

A Fekete-Körös völgyi magyarság

Köröstárkányi tavasz. A Fekete-Körös menti települést az 1330-as években, a pápai tizedlajstromban Tharkand, majd Tarkand néven említik. Alapítói székelő gyeppőzők voltak

Fekete-Körös völgyi táj- és népismereti tanácskozást tartottak tavaly ősszel Tenkén. A Néphagyomány és nemzeti művelődés című témakörben bemutatásra került Györffy István: A Fekete-Körös völgyi magyarság című könyve, melyet Dukrét Géza ismertetett. Györffy száz évvel ezelőtt kezdte meg a táj magyarságának kutatását. Ebből kiindulva jelentette meg a kötet hasonmás kiadását 2009-ben a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság.

Györffy István már fiatal gimnazista kora óta szenvedélyesen járta be Magyarországot tájait. Ez a barangolás akkor öltött céltudatos formát, amikor a Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának a gyakornoka lett, 1906-ban. Döntő meghatározója volt további tevékenységének Battyai Zsigmond Útmutató néprajzi múzeumok szervezésére című kézikönyvének megjelenése, aki célul tűzte ki a néprajzi szempontból ismeretlen vidékek felkutatását, néprajzi anyagának fényképezését és begyűjtését. Ebben a hízogpótló munkában vállalt oroszlanrész Györffy István. Egyik legfonto-

sabb célkitűzése a Fekete-Körös völgyében etnikai elzártságban élő magyarság felkutatása volt.

Első, rövid kutató útja 1910 decemberében volt, Belényesben és környékén. A valódi kutatás megvalósítására 1911. augusztus 6. és szeptember 20. között került sor. Útinaplójából kiderül, hogy 45 nap alatt merre járt, milyen településeken gyűjtötte az adatokat. Érdemes megemlíteni, hogy melyek voltak azok a települések: Belényes, Köröstárkány, Tárkányka, Dragánfalva, Henkeres, Váradfenes, Körösjánosfalva, Belényessonkolyos, Magyarcséke, Magyarremete, Gyanta, Kisháza, Tenke, Tenkegöbered, Nagyszalonta, Szombatság, Venterrogos, Belényesújlak, Vaskoh. Ezek közül több település részben már akkor el volt románosodva, mára pedig kimondottan román települések, mint Tárkányka, Dragánfalva, Henkeres, Magyarcséke, Kisháza, Szombatság, Venterrogos, Vaskoh, de részben Tenke és Nagyszalonta. Ezt azért hangsúlyoznám ki, mert ezeket is tanulmányozva, adatokat gyűjtve tudta kimutatni a különbségeket és hasonlóságokat a magyar és a román

DUKRÉT GÉZA

FOLYTATÁSA AZ 5. OLDALON

A segítségnyújtás és elfogadás áldásai*

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület székhelyén tisztelettel köszöntöm református testvéreink nevében az RMDSZ 10. Kongresszusának küldötteit, szervezőit és minden vendégét. Nagyvárad nemzetünk történelmében számos sorsfordító esemény alkalmával kiemelt színhely volt. Őseink hullatták itt vérüket és könnyeiket, illetve megélték csodákat és boldog időket. Mi is nyomorogtunk kudarcok között, és szereztünk szép eredményeket, amelyek örömmel töltötték meg szíveinket. Nyitotunk és zártunk fejezeteket, igyekeztünk tanulságokat levonni. Közben értékeket ismertünk fel, nagyszerű emberek szolgálatával erősödött a remény. Sajnos a veszteségeink is óriásiak, sokan már nincsenek közöttünk, elmaradtunk a lehetőségek kivitelezésében. Kimagasló egyéni teljesítmények elismerésével is maradtak adósságaink.

Református egyházunk királyhágómelléki életében is ismétellen új fejezet kezdődött néhány hónapja. Kegyelmi időnek tartjuk az ajánlékba kapott esztendőket és benne minden kisebb és nagyobb alkalmat a velünk együtt élők körülményeinek minőségi változtatására. Példát fogunk adni, és példát keresünk, felebaráti szívet ajánlunk, de áldozathozó lelkiület követelünk a magyarságért elkötelezettek között. Nemzetünknek ígérjük, hogy legjobb tudásunkkal igyekezzünk helytállni a végvárak bástyáin, minden magyart testvérként tisztelve, és minden szolgálatot egyetlen irány felé igazítani. Az ellentmondásban élő embert, aki napjainkra erkölcsi és gazdasági válságban szenved, azzá az új emberré kell tennünk, aki felismeri a büntörzített világban is a humánus maradékát, hogy reményessége legyen a Krisztus adta szeretet elfogadásával új kapcsolatokra, új társakra, velünk és általunk újuló világra. Szembesülnünk és szembesítenünk szükséges azzal a ténnyel, hogy Isten az embert az embertárral való együttélésre teremtette, és minden, ami ennek ellenére történik, torzítja és bizonytalanítja a teremtett világot.

Rendületlenül hisszük és másokat is buzdítunk, hogy a találkozásban való lét vállalása legyen közös feladatunk. Keressük a kölcsönös nyíltság alkalmait, mint a humánus alapmegnyilvánulásának első elemét. Folytassunk végre monológok helyett őszinte dialógust. Két, vagy több monológból sohasem lesz párbeszéd, pedig a feladat egymás meghallgatása, megértése és összehangolódása. Az ember zavarforrás a másik számára, ameddig nem tudja legyőzni a közelítés korlátait, ameddig

CSÜRY ISTVÁN püspök

* Köszöntő levél az RMDSZ 10. Kongresszusán megjelent küldöttek részére

FOLYTATÁSA A 6. OLDALON

Wass Albert olvasómaraton Koltón /3. Református műemlékeink megóvása /4.

A LÉLEK CSENDJE

Az imádság helye

Jézus bevonulása Jeruzsálembe. Észak-itáliai festő alkotása, 1600 körül

„És beméne Jézus az Isten templomába és kiűzé mindazokat, akik árulnak és vásárolnak vala a templomban, és a pénzváltók asztalait és a galambárusok székeit felforgatá. És monda nékik: Meg van írva: Az én házam imádság házána mondatik. Ti pedig latroknak barlangjává tettétek.” (Mt 21,12-13)

Mit látunk vasárnaponként? Férfiak és nők, öregek és fiatalok ezrével mennek a szabadba, környezetváltozásért, kikapcsolódni, kitörni a hétköznapi idegeket őröl egyhangúságból. Kell a szabad levegő, hogy fölfrissüljön az egész szervezet, amikor a test fölfrissül, akkor az értelem is mozgásba jön, a kedély derűssé válik, egész belső világunk egyensúlyba kerül. A léleknek is szüksége van magaslati pontokra, kikapcsolódásra és megújulásra, ezért szól minden vasárnap a harang, Istenre figyelmeztet és Jézushoz hív. Ne csak a zöldbe ránduljunk ki, hanem a templomba is, ne csak a testtel törődjünk, hanem a lélekkel is, ne csak hátizsákban vigyünk ételt és italt, hanem kövessük Krisztus hívását is: Vegyétek és egyétek, ez az én testem...

Mi az imádság? A teremtmény beszélgetése Teremtőjével, válaszadás Isten megszólítására. Minden értelmes lény legalapvetőbb és legelső cselekedete: elismerni, hogy Isten az Isten, az ember pedig teremtménye. Aki imádkozik, az elismeri, hogy Isten a gazdája, Isten az Úr. Az állat nem ura önmagának, gazdája beköti az istállóba, kiveti etetni, itatni, befogja, hogy munkát végezzen. A gép sem ura önmagának, hanem az ember indítja, kormányozza, használja. Az ember sem ura önmagának, de nem olyan, mint az állat, sem nem olyan, mint a gép, ő szabadon megvállhatja, hogy egyedül Istene az Úr, egyedül Istene a szent, egyedül Istene a fölséges. Ez az elismerés és Isten közöttünk és fölöttünk való Úr voltának megvallása történik minden istentiszteleten.

Jézus azzal, hogy megtisztította a templomot és az abban folyó életet, azt példázta,

hogy a mindenkori templom és a mindenkoriban abban zajló tevékenység nem válhat az emberi nyereszkesedés helyévé, nem szorulhat ki sem a templomból, sem környékéről, sem az istentiszteletből az eredeti, rendeltetésszerű élet és tevékenység.

Jézus a jeruzsálemi templom pogányok udvarának nevezett részén azt látta, hogy azt nem arra használták, amire azt rendelték, építették. Eredetileg ezen a külső udvaron, mely a templomhoz tartozott, imádkoztak a pogányok a zsidók Istenéhez, ám az imádkozókat és az imádsághoz szükséges csendet kiszorította a pénzváltók és az áldozati állatokat árusító zaja, egyfajta vásártérre vált az imádkozóknak szánt tér, a törvény betartásának leple alatt, a megengedtnél jóval több, jelentős profitot hajtottak be az árusok az imádság helyén.

Jézus figyelmeztet minket a húsvéti ünnepkörben, hogy vasárnapjainkat, templomi istentiszteleteken való részvételeinket, templomunkat és udvarát arra használjuk, amire rendeltettek, amiért építették. Nem többet és nem kevesebbet vár el tőlünk Jézus, mint az imádság házána imádság házána tekinteni és annak használni. Jézus szerint a templom udvarán, környékén folyó tevékenységek nem arra valók, hogy önzően csupán anyagi profitot keressen és munkáljon ott egy kereskedő. Még akkor sincs joga bárkinek is a maga hasznát néznie a templomban és környékén, amikor azt akarja, hogy a törvényeknek eleget tegyen. Aki imádkozni akar, nem megy a piacra és nem megy a vásártérre, ezért aki imádkozni akar, az imádság helyét találja meg az arra rendelt és kijelölt helyen, a templomban, annak áhíthatos csöndjében, nem pedig az anyagiasság, a profit-éhség, a szeretetlen és lelketlen kereskedés szellemét.

Ünnepi készülődésben, Isten igéjével való táplálkozásod közepette gondold át, hogy Isten mit és kit mivégre teremtett életben, hogy arra is használj mindent és mindenkit, amire az Úr rendelte.

BALÁZSNÉ KISS CSILLA

MURAKÖZY GYULA

Tanítvány
a kapuban

Krisztusom, én várom az érkezésed...
A pálma kész, a harsonák is készek.
Virágok nyíltak a szívem tüzétől,
diadalkapum a mennyboltig ér föl
Kőszíveket nagy, boldog alázatban
utad elé, utat készítve raktam;
ujjonganak ha rájuk taposol...
S az én szívemben retteg a pokol.
S mint rossz, csavargó, urát sejtő szolga,
bújdosik az éj céda városokba.
A házukat ünnepre ékesítve
figyelünk már közelgő lépteidre.
Hírül adtam, ahogyan parancsoltad,
a palotáknak és a rongyosoknak;
mindenki tudja már, hogy érkezel...
A gyermekkar hozsámmát énekel.
Mi meg a város szélére verődve
kezüink emelve kémlelünk a ködbe...
Vak koldusok nagy csöndben hallgatónak;
ördögös sír, ostor suhog a rossznak.
Lásd, Zákheus a lomb közt kuporogva
előre néz távol bélpoklosokra,
kik előrsként útkanyarulatnál
várják - tizen - ha könyörölni tudnál.

Krisztusom, piros ködökbe kiáltok:
jaj, hervadók a kétkedő virágok...
Hullámszik, zúg a nyugtalan tömeg,
ma zöld ágat dob, holnap tán követ.
A vámszedőt a háza lelke hívja:
vén láda otthon nem maradt-e nyitva?
Ha késél, holnap, a bevonulásnál
nem tudjuk, hol van eltemetve Lázár.
Vakok, akik feléd tapogatóznak,
a sír árkába botlanak be holnap.
A menő, rongyos, zúgó tömeget
benyelik újra kunyhók, műhelyek.
Szegénynek, ki szolgál, a karja fúrad,
jaj, még elejti fényes harsonádat.
Uram, bocsásd meg, sírva kérlek, kérlek...
Mint május-eső a gyenge vetésnek,
mint börtönnyitás elsorvadó rabnak,
mint hívős patak lázas sívatagnak,
mint kárhozottnak egy csepp égi béke,
mint anyamosoly haldokló szemébe,
úgy kellesz most, úgy kérek, esdenek, várnak...

Minálunk még nem volt virágvasárnap.
Kezünk remeg és hűnynek már a mécesk...
Krisztusom, én várom az érkezésed.

Wass Albert olvasómaraton Koltón

Február, immáron négy éve, Wass Albert műveinek folyamatos olvasásával válik erőt adó és irányt mutató alkalommá, az író tisztelő és regényeit értékelő olvasók, felolvasók számára.

Idén Koltó második alkalommal kapcsolódott be ebbe a kezdeményezésbe. Gyülekezeti házunk február 18-án este 6 órakor adott otthont a felolvasó maratonnak. A főszervező, **Trifoiné Fazekas Izolda** köszöntötte az egybegyűlteket és felolvasta a kezdeményező körlevelét. Majd e sorok írója méltatta az esemény fontosságát, mely egyrészt az 1990 előtt bűnös módon mellőzött és elhallgatott Wass Albertre irányítja a figyelmet. Másrészt, idősek és fiatalok, lelkes pedagógusok és diákok részvételén keresztül bizonyítja, „hogya a közösen összegyűjtött erő segíti a magyarság magáratálalását” (idézet a körlevélből).

Sok fiatal is bekapcsolódott a 25 órás, maratoni felolvasásba

Az igaz magyarsága miatt számkivetett író milyen boldog lenne, ha kezébe vehetné magyar honpolgárságát igazoló iratát, melyet a nemzetellenes magyar kormány is megtagadott tőle. Pedig, hogy vágyott haza:

*„S ha áldásod e földön
elért kicsinyt, nagyot:
jussak eszedbe én is,
ki bujdosó vagyok.*

*A Kárpátok alatt,
ahol apám éltek,
rendelj nekem is
egy csöndes menedéket.
(....)*

*Uram, ki fönt az égben
lakozol fényességben,
hallgasd meg kegyesen,
hallgasd meg könyörgésem.”
(A bujdosó imája)*

A folyamatos felolvasás 25 órán keresztül tartott. Köszönet az éjszaka is kirtartóknak, s a szép számmal jelenlevő diákoknak. A legfiatalabb felolvasónk **Szólósi Balázs**, III. osztályos tanuló volt.

Büszkék vagyunk, s Istennek legyen érte hála, hogy községünk ott szerepelhet a 42 erdélyi, amerikai, kárpátaljai, délvidéki, felvidéki és belső-magyarországi település neve között.

VARGA KÁROLY

A harmadikos Szólósi Balázs volt a koltói Wass Albert felolvasás legifjabb résztvevője

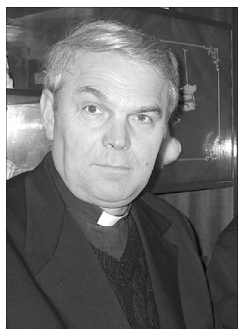
NEGYEDIK WASS ALBERT-FELOLVASÁS

Február 18-19-én minden eddigénél több helyszín, összesen 42 amerikai, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai, délvidéki, és magyarországi település vett részt. Íme néhány a résztvevő települések közül: Debrecen, Koltó, Szeged, Kaposvár, Eger, Hódmezővásárhely, Szolnok, Kecskemét, Budapest, Kiskunfélegyháza, Miskolc, Zenta, Munkács, Encs, Barót, Kézdivásárhely, Miami, Veszprém, Lakitelek, Balatonfüred, Rákoskeresztúr, Kalocsa, Dombóvár, Győr, Nyíregyháza, Nagykanizsa, Pápa.

(www.wassalbertfelolvasas.hu)

Egyetemes imahét Nagyvárad-Hegyalján

Ökumenikus istentiszteletre, az idei egyetemes imahét nyitányára hívogattak a harangok Hegyalján február 20-án. A helybéli lelkipásztor, **Wagner Erik** és a katolikus plébános, **Rajna József** közösen szolgáltak az istentiszteleten; évek óta megtartott hagyomány ez a két felekezet által közösen használt templomban.

Rajna József atya

Babes-Ardai Erika hegyközkovácsi segédlelkész igehirdetését hallgathatták a hívek nagy örömmel. **Kis Albert** atya, a nagyvárad-i Barátok Templomának plébánosa volt a gyülekezet vendége szerdán, csütörtökön

A közösség és az ökumené igazi szellemében mind a református, mind a római katolikus hívek látogatták az imahét alkalmait. Hétfőn **Hermán M. János** lelkipásztor, egyetemi tanár prédikációját, a következő napon

Az imaheti alkalmakat szeretetvendégség zárta

pedig **Soós József Tamás** gyantai lelkipásztor szolgált. Sokan jöttek el meghallgatni péntek este a gyülekezetben gyakran szolgáló **Fábián Tibor** lelkipásztort, *Harangszó*-szerkesztőt. Február 27-én, vasárnap **Bereczki András** paptamási lelkipásztor zárta az imahetet, igehirdetés után saját ének-szerzeményeivel is megajándékozva a gyülekezetet.

Az istentiszteletek minden este közös szeretetvendégséggel zárultak.

A következő ökumenikus istentisztelet Hegyalján a Szentháromság-vasárnapi alkalom lesz, amelyen reménység szerint **Csúry István** püspök fogja hirdetni Isten igéjét.

Az újság hasábjain is köszönetet mondunk mindazoknak, akik szolgálatot vállaltak ezen az imahéten.

W. E.

Református műemlékeink megóvása

A rendszerváltást követő intézményi, adminisztratív és társadalmi átalakulás természetes velejárója volt a műemlék-védelem ügyének előtérbe helyezése, szükségességének tudatosítása és presztízsének új keretek közé kerülése. Ez tájainkon talán leglátványosabban az egyházi műemlékek sorsának jobbra fordulását jelentette.

Eleinte egymás után alakultak meg az épített örökség megóvására hivatott egyesületek és társaságok. A kilencvenes évek második felére a népszerűsítésre és figyelemfelkeltésre koncentráló passzívabb műemlék-védelmi tevékenységből Erdélyben is elindult és kiérlelődött egy képzettebb restaurátorgárdán alapuló helyreállító folyamat, ugyanakkor mindvégig jelentős anyaországi szakmai és pénzügyi támogatással számolhattunk.

Az elmúlt bő évtized termékeny periódusát képviseli a mai Erdély északnyugati területeit átfogó Rézsek református műemléktemplomaira irányuló megőrzési tevékenységnek. Sikerült ugyanis jónéhány értékes, és esetenként veszélyeztetett állapotú templomot bevonni egy olyan, a szakszerű műemlékhelyreállításokat támogató programba – elsősorban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma egykori Műemléki és Régészeti Főosztálya jóvoltából, a Teleki László Alapítvány közvetítésével –, mely jó irányba billentette a műemlékek megítélésének és a róluk való gondoskodás mérlegét.

A Nemzeti Örökség Program pályázatainak keretein belül, kisebb részben pedig az Illyés Közalapítvány, a Gustav Adolf Alapítvány, később a Szülőföld Alap támogatásainak köszönhetően évente lehetőség nyílt egyrészt a helyreállításokat előkészítő építészettörténeti és restaurátori, valamint diagnosztikai kutatásokat végezni, másrészt résztámogatásban részesíteni a kiemelt jelentőségű, illetve különösképpen károsodott műemléktemplomok restaurálását. 1999 és 2009 között több tucat templomnál végeztek különböző előkészítő kutatásokat, felmérést és főként ezekre alapozva került sor az említett kivitelezési munkákra Siteren, Biharvajdán, Mezőtelegden, Magyararmetén, Köröskisjenőn, Fugyiban, Albison, Micskén, Feketegyarmaton, Vadászon, Érabrányban, Hadadon, Ákoson, Sárosmagyarberkeszen, Miszótfalun, Szilágycseheren, Krasznarácsán, Szilágycseheren, Szilágysomlyón, hogy csak a fontosabbakat említsük. Ezek mellett XVIII. századi festett mennyezetek és berendezések restaurátori kutatását és konzerválását végezték el Krasznán, Lompérton, Szamoscikón és Menyőben, továbbá sok esetben Kárpát-medencei összehasonlításban is páratlan

értékű középkori falképek feltárását, tisztítását és restaurálását Siteren, Magyararmetén, Érabrányban, Jákóhodoson, Szalárdon, Szilágynagyfalun, Berén, Vadászon és Feketegyarmaton.

Mindezek a példák tanúsítják, hogy templomaink helyreállításának előkészítésében, azoknak a kutatásoknak az elvégzéséhez, melyekre a gyülekezetek többnyire nem is fordítanak figyelmet és anyagiakat, amelyek nélkül viszont a helyreállítások szakszerűsége nem lenne biztosítva, a szakemberek bevonása és a pályázati kiírások elnyerése nyújtja a legnagyobb segítséget. Fontos viszont azt is tudatosítani, hogy ezek elvégzése nélkül aligha kapott volna bármilyen munkát is műemléki hatóság engedélyt.

Ami a műemlékhelyreállítások román állami támogatását illeti, igencsak szűkösek azok a legalább részben műemléki helyreállítások támogatásának céljával elkülönített anyagi keretek, melyek nyílt pályázatok útján érhetőek el. Nem létezik kifejezetten műemléképületek helyreállításának tervezését és kivitelezését támogató, átfogó és átlátható stratégia, valamint ehhez rendelt, folyamatosan megpályázható források, melyek lehetővé tennék, hogy a tulajdonos gyülekezetek megfelelő szakmai kritériumok szerint összeállított dokumentációk alapján részesülhessenek rész- vagy teljes támogatásban. Az állami finanszírozás folyamata még mindig bürokráciával és gyakran méltánytalan elbírálással jár együtt. A Megyei Tanácsok esetenként kiírnak műemlék ingatlanok helyreállítására vonatkozó pályázatokat. Ezek tartalma, feltételrendszere, a támogatások nagyságrendje, élvezői köre évről évre, megyéről megyére változik; ritka a folyamatosság. A legszámottevőbb finanszírozási forrás a Vallásügyi Államtitkárság által a hivatalosan működő romániai egyházaknak kiírt pályázat, ami nem elsősorban műemlékeket céloz és azok esetében szigorú előírásokat támaszt.

Sikerként könyvelhetjük el, hogy miután az elmúlt másfél évtizedben a romániai Nemzeti Restaurálási Programba csak mutatóba került be egy-egy magyar vonatkozású objektum, 2010-ben csak a Királyhágómelléki Egyházkerület területén tizenhárom templom számára ítélt meg jelentősebb támogatást a Művelődési és Örökségvédelmi Minisztérium. Reményeink szerint ez a normalizálódási folyamat megfelelő keretet biztosít ahhoz, hogy folytatódjon műemléktemplomaink szakszerű helyreállításának gyakorlata, hiszen ez a műemlékcsoport kiemelt figyelmet érdemel, problémái és azok megoldásai szimbólumértékkel bírnak az erdélyi örökségvédelem egészére vonatkozólag.

EMÓDI TAMÁS

A helyreállított albisi...

... telegdi...

... és remetei református templom

A FEKETE KÖRÖS-VÖLGYI...

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

építkezés, szokásvilág, viselet között. Erről a kutatóútról 394 tárgyat leltároztak be a Néprajzi Múzeum gyűjteményébe, legnagyobb része textília és kerámia, valamint számos berendezési tárgy. Behozott 26 határ- és dűlőterképet, és közel százötven fényképfelvételt készített a régi állványos, lemezes felvevőgéppel. A begyűjtött tárgyak legnagyobb része Köröstárkányból és Belényesből származik.

A kötet, a szerző alapvető munkái alapján, négy fejezetre oszlik: 1. A Fekete-Körös völgyi magyarság települése. 2. Építkezés. 3. Viselet. 4. Babonás hiedelmek és szokások.

Az első fejezet a Fekete-Körös-völgyének történetével, a település földrajzával és a magyar községek leírásával foglalkozik. A települések történetét nemcsak az írott emlékek alapján írja le, de felsorolja az ezzel kapcsolatos népi hagyományokat, hiedelmeket is. Állítja, hogy az itteni népek nem Erdélyből származnak. Idézek a könyvből: „Tárkánytól Tenkéig egy nyelvjárást beszél a nép, jóllehet több szigetre van szakítva, tehát vagy egy helyről telepítették őket, vagy kezdetől fogva hosszú századokon át együtt laktak, s csak később szakadoztak szét az oláhok közbeékelődése folytán. Mivel pedig a történelem semmiféle nagyobb telepítésről nem tud, ellenben a mai magyar községek már az Árpád-korban is fennállnak, s hogy magyarok voltak, 1294-ből már oklevél is bizonyítja.” És megállapítja, hogy a mai lakosság az Árpád-kori magyarság leszármazottja. Ő sem tudja tisztázni, amely a mai napig sem sikerült, hogy egyes falvak lakossága székely eredetű lenne. Röviden foglalkozik a románok elterjedésével is.

A településföldrajzi részben földrajzi, geológiai ismereteket közöl, a természeti kincseket taglalja, amelyek nagy hatással voltak a gazdasági életre, a népi mesterségekre, mint például a nemes- és színesfém ércek, az agyag, amely a fazekasságnak biztosított alapanyagot, a termőtalaj, a növényvilág, főleg az erdőségek, a vadállomány. Majd olvashatunk az állattenyésztésről, mint ősi foglalkozásról és a földművelésről, de megismerkedhetünk a családnevekkel is.

Ezután a magyar községek leírásával foglalkozik. A leírások a következő adatokat tartalmazzák: első okleveles említése, földrajzi környezet, földrajzi nevek, a természeti adottságok kihasználása, néhány történelmi adat, utcák, mezőgazdaság, nemzetiségek-családnevek, demográfiai adatok, birtokosság.

A következő fejezet az építkezés. A falvak elhelyezkedése, főleg utak és patakok mentén. Tipusa erdélyi. Van egy főutcája, amely egyben közlekedési út, s néhány mellékutca, vagy sikátor. Régen minden utca végén kapu volt. Ma már nincsenek meg. A házak az utca vonalára merőlegesen állnak, de a csűr párhuzamos az utcával. Az

Köröstárkányi család 1901-ben

utca, a ház, a csűr és a szomszéd ház négy oldalról zárja be az udvart. A csűr mögött van a szénáskert, azon túl a gyümölcsös- és veteményeskert. Ismerteti a kerteket, kerítéseket, kapukat. Jellegetese a bádogozott nagykapuk. Két- és háromszatú házak, tornácok, ablakok, fedélszerkezetek, pincék, tűzhely-tüzelés, sütőkemencék, berendezésbútorzat. Ezeket párhuzamosan tárgyalja magyar és román háztájában. Nyári konyha és rendeltetése, csűrök-pajták, különböző melléképületek. Olajütők, vízi- és szárazalmok. Temető, fejfák, sírkövek.

A következő fejezet a népviselettel foglalkozik. Főleg a felső Körös-völgy viseletét ismerteti, összehasonlítja a románságával, valamint az alsó völgy letűnt viseletét. Külön-külön, nagyon részletesen tárgyalja a férfi- és női viseletet. Megismerhetünk itt több olyan elnevezést, amely már eltűnt, mint a tüssző, gyűszű, nímetes ing, bokréta, kuzsók, köce, guba, daróc, berhe, bacskar, kapca, vagy a női viseletnél: pendej, baldagfűsű, pruszli, mente, lékri, fér.

A IV. fejezet babonás hiedelmek és szokások. Elég sok adatot sikerült összegyűjtenie az 1910-es évek akkori népi babonás hitvilágából. Szórakoztató olvasmány.

A kötet függelékét is közöl, a következő témakörökből: kismesterségek, belényesi fazekasok, valamint Fekete-Körös-völgyi tájszók.

Zárásként még annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy bár Györffy István egyes megállapításai mára már elavultak az újabb kutatások tükrében, munkája most is megkerülhetetlen egy kutató számára, aki e terület néprajzával, akár történelmével akar foglalkozni. E kötet megismerésével nem csupán a magyar néprajz és a településtörténet, hanem magyarságismeretünk is nyerni fog.

A FEKETE-KÖRÖS VÖLGYE. A Fekete-Körös mellékének a Bihar-hegységtől az Alföldig terjedő szakasza, amely magában foglalja a Belényesi-medencét is. Magyarlakta falvai Belényes közelében (Köröstárkány, Kisnyégerfalva, Várasfenes, Körösjánosfalva, Belényessonkolyos, Belényesújlak, Magyarremete) és a folyó Alföldre ömlésénél fekszenek (Gyanta, Kisháza, Tenke, Tenkeszéplak, Belfenyér). A Fekete-Körös völgyének magyarsága a kora Árpád-korban telepedett meg. Faluit a folyó közelében építette föl. A török hódoltság idején, különösen Várad eleste után (1660) sokat szenvedett és megirtult. A Belényes környéki falvak a 17. sz. végén bekövetkezett nyelvi elszigeteltség következtében archaikus népi kultúrát és nyelvjárást őriztek meg, mely részben a régi Alföldhöz, részben pedig Ny- és DNY-Erdély magyarságához kapcsolja őket. A Fekete-Körös völgye tájegységként első néprajzi kutatója, Györffy István tanulmányozzata óta szerepel a magyar néprajzi irodalomban.

DÉNES JÓZSEF

Virágvasárnap

*Nem felejttem el
Azt, mikor a szív
Hozsámnát énekelt.
Furcsa egy nap volt:
Az úton tövis és virág.
Rózsát ültet, tövist
Fon a világot!
Hozsámnás kiáltást
Feszítsd meg követ.
A bűn a tisztára
Rádobja a követ.*

ZSISKÚ JÁNOS

Cirénei Simon

*Mindig lesz egy-egy Cirénei,
a Krisztus keresztjét felvenni.
Ad a Nyugati Szigetehegység
a Simonokból néhányat még,
kik nem tizenkét stáción át,
de holtig viselik a*

SZÓRVÁNYT.

Összefogó

Miklós János, grafikusnak

*Testvér! A sereg immen el-
tűnt,
mi mégis idecövekelünk,
utolsó töltény, és egy élet,
fogytáig adni utó-
védet.*

A Szentlélektől vezetett ember

A Temesvári Egyházmegye éves presbiterkonferenciáját, a hagyományokhoz híven, idén is Lugoson tartották február 25-én. Az egyházmegyéből mintegy hatvan presbiter és lelképásztor volt jelen az eseményen.

A kezdő istentiszteleten **dr. Békefi Lajosné Röhrig Klaudia** hirdetett a Márk evangéliuma 8. részéből. A továbbiakban **dr. Békefi Lajos**, a Magyar Református Presbiteri Szövetség elnöke tartott előadást Kálvin Jánosról. A 2009-es év Kálvin év volt a református egyházban, sok helyen hangzott el ismertető a nagy reformátorról, többen gondolhatták magukban, vajon mi újat hozhat egy újabb előadás. Minden résztvevő öröme, az előadó újszerűen és életszerűen mutatta be Kálvin Jánost. Szó volt az örvendező, csodálkozni tudó, a mások baját észrevező Kálvinról, aki azért

lehetett ilyen, mert Isten Szentlelkétől vezetett ember volt.

Kálvintól a keresztyén párválasztás modelljét is megtanulhattuk. Barátai gazdag hölgyeket ajánlottak neki házasság céljából, ő viszont nem akart házasodni, mert egész életét az Isten szolgálatára szánta. Végül Idelette de Bure lett a felesége, aki kilenc éven át volt segítője, támogatója, s akit úgy választott ki, hogy feltűnt neki bibliaórákon egy asszony, aki mindig az utolsó padban imádkozott.

A többek között Bonhoeffer és Saint-Exupéry idézetekkel gazdagított előadást még sokáig hallgatta volna a közönség. Végül **Pataki Károly** egyházmegyei főgondnok megköszönte a tartalmas előadást és így zárta beszédét: „aki ma itt volt, jó helyen volt.” A konferenciázókat gazdagon megvendégelte a házigazda gyülekezet.

MEGYASSZAI JÚLIA

Az egyházmegyei presbiterkonferencia mintegy 60 résztvevővel zajlott. (Gáll Zoltán felvétele)

A SEGÍTSÉGNYÚJTÁS...

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

nem ismeri fel a segítségnyújtás és elfogadás áldásait. Az önmagából kiemelkedni tudó ember örömmel fedezi fel az egymáshoz tartozás szükségességét és pótolhatatlan valóságát. Ilyen humánus alapon túl kezdődik el a keresztyén ember még több öröme, mely mindannyiunk öröme lehet: Isten szeretete! Ez a szeretet vertikális összefüggésben is kétirányú, horizontálisan pedig minden irányban kötelező.

Nagyváradon az RMDSZ 10. Kongresszusa fejezetet zár és újat nyit. Elismeréssel mondhatunk köszönetet minden kezdeményezéséért és eredményéért, amely a leköszönő Markó Béla elnök úr részéről a humánus talaján az erdélyi magyarság ér-

dekében megtörtént. Ugyanakkor várakozással tekintünk az új elnök személyére, az általa vezetendő új fejezetre. Nőnek és sokasodnak a kérdések, de ezzel együtt nő és sokasodik Isten kegyelme is. Engedelmiükkel mi mindig ennek a kegyelemnek jegyében fogunk szólni, segíteni és áldást hirdetni. Isten gyermekei kegyelmi ajándékokkal rendelkeznek, és azzal szolgálnak. Így van ez az erdélyi magyarok esetében is. Egyházaink feladata, hogy felvigyázzák ezen kegyelmi ajándékok egymás javára történő áramlását. Erre kötelez bennünket Isten Igéje, amelyet végezetül mindannyiunk szívére helyezek.

„Ne legyen meghasonlás a testben, hanem kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok.” (1Kor 12,25)

Nagyvárad, 2010. február 24.

SZILASI ILDIKÓ

Az égi szó

*Az áldott fény,
ha fennakad,
s a hegyek,
vízbe omlanak,
ha a hit boltíve
árnyas ég,
tengeren
tajtékzó éj,
evezőn,
ha kar megtorpan,
derék roppan,
térd megroggyan,
ha kérdés görnyed
testeden,
a dal szétfoszlik
szíveden,
s a hang ajkadon
megtörlik,
álviharok
tépdesik,
a fülben ólom
s szem kitégett,
ha erőd sincs
már magad vinned -
az Égi szó,
az öltön Testet,
így eléred
célkeresztet!*

*Ha közöny már
az igaz szó,
a remény
kőbor, tékozló,
ha mennydörög
a haragod,
de a megbocsátást
álmodod,
köttöznéd
felhorzsolts lelked,
de nincs mi oltsa
szervenéd,
a bűn fátyla,
ha betakar,
és nincs sehol
egy óvó kar,
és sehol sincs
a védő eszme,
már hazádból is
ki vagy vetve,
ha úrrá lett
kishitűséged,
már fiad sem
imával becczed -
Isten szava
legyen hona,
lelked örök
Temploma!*

2010. február 27.

TOLLVONÁS

Kazinczy sem értené...

Délután negyed hatot mutat az óra, leszállok a lassan célba érő villamosról. Mindenki siet, én inkább a mellettem elrohanó arcokra figyelek. Néma tekintetük néha felordítja a helyet: állj már félre, rohanok, mert el kell érnem a csatlakozásom! Nem látod, hogy mennyi bajom van ma? Nem tudom mit főztek ha hazaérek, nincs miből kifizessem a mobilszámát, és fogalmam sincs mit vegyek fel a hétrőgi céges összejövetelre... Amint haladok előre, mintha mindenki hozzám akarna vágni egy-egy mondatot.

Mit bambulsz? – szegezi nekem a kérdést egy ápolatlan szakállú, koszos mellényű, emyhén bűzös, két nagy csomagot cipelő ember. Inkább adnál valami pénzt, mert mindjárt éhen halok – folytatja. Kikerülöm. Nem tudom eldönteni, jól döntöttem-e, de továbbmegyek. Hirtelen éhség fog el. Korog a gyomrom, mit egyek? Az üzleti kifli már száraz, a gyorsan elkészített péksütemény tele van puffasztóval, a gyorsítkezde sajtburgerébe nem igazi húsból készült a kisütött kalóriabomba. Mit ehetnék? Nem bírom ki, míg hazaérek, csak jó lenne valami keveset is bekapni.

Nicsak, amott egy étkezde! Sietek. Már az ételek kiszivárgó illata árasztja el az orrom. Egyből beindul az erőteljes nyáltermelés, mintha a gyomrom óriáskaput nyitna, csak már rágnak valamit, ami lejusson a biztos helyre.

Beállok a sorba, csak heten vannak előttem; valahogy csak kivárom. Azon töprengök mit is vásároljak: rántott sajtot tartármártással, vagy pulykabécsit áfonyalekvárral, vagy, hm...? Am hirtelen megüti a fülem két nő beszélgetése. Tudom, nem illik hallgatózni, de most merészkedem. „Figyu, most jövök a piacról és képzeld, a parinak is, kovi ubinak, cserkónak is felment az ára. Aszonta az eladó maca, hogy ezt a gazdasági izé hozta. Milyen hülye.

- Kicsikém, kinyílt ám nekem is a csipám, miko' tojsit akartam vásárolni a tennap s mondják, hogy má' nem annyi, mint múltkor. Nem értem minek kell felvinni az árakat, ha még nem

fizettem be a téli vellneszemre... ja, kérnék egy buris tészta't s egy négszázás kólát cukormentest, hogy ne hízzak.

- ... igen, és kérek kajcsit: legyen egy csirkés hamcsi sok zöldséggel, csípős szósszal, narancslével és sült rizspudinggal. Nyámi, de finom lesz! Julcsi, hátraülünk oda még dumcsizni a skacokról? ... kajajeggyel vagy kártyával lehet itt fizetni?

- Bubszinál mindennel lehet, a lényeg, hogy mindenki egyen-igyon-jóllakjon” – válaszolja a mosolygó kasszás.

Mindhárman boldogok: ketten azért, mert negyedórás terefere után már emészthetnek, utóbbi pedig, hogy munkája van és kifizetik.

Csak én lettem szomorú. Villámként hasít a gondolat: szegény Kazinczy! Ő sem gondolta, hogy 200 év elteltével már meg sem értené a megújult magyar nyelvet. Mit szólna Széchenyi? Még mindig azt állítaná, hogy nyelvében él a nemzet? Milyen nyelvben? Milyen nemzet?

A hátam mögé beáll egy húsz év körüli fiú. Nadrágja félig begyűrve a megkopott bakancsába. Hosszú, fekete bőrkabátja meg van töredezőve, de karjára Nagy Magyarország címer van felvarrva. Haja kiengedve, piros-fehér csíkos kendő a nyakában. ... Oké, vazzeg, akko' csákány – fejezi be a telefonbeszélgetést. Reméltem, hogy legalább ő magyar. Testben és lélekben, gondolkodásban és beszédben. De megszólalt. Tévedtem...

- Mit kérsz? Neked is hamcsi, burival, parival, káposztával? – zavarja el kósza gondolataim a pultos.

- Köszönöm szépen, még nem döntöttem – válaszolom habozva. Rögtön fordul is a következőhöz. Lassan kiállok a sorból. Pedig éhes vagyok.

Ezt érzem most már mindennap. Éhes vagyok. A világ egyik legzisebb nyelvének tápláló szavaira, a magyar nyelv kincseire, a legszebb kifejezésekre. Ezt már csak könyvekből tudom „megenni”.

ORBÁN LEVENTE

Ravasz László 1921-től dunamelléki püspök budapesti székhellyel.)

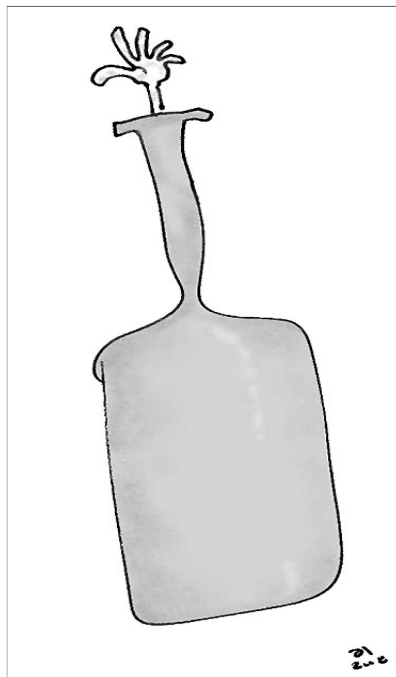
Ahogy Erdős Károly kenyeret vett

Az oroszok bejövetelére után Erdős Károly debreceni egyetemi professzor életében is jelentős változások álltak be. Például előfordult, hogy személyesen kellett kenyeret vásárolnia. Az üzletbe betérve, amikor rá került a sor, az eladó megkérdezte, hogy mit kér.

- Egy kenyeret kérek – hangzott a válasz.
- Milyet kér? – érdeklődött az eladó.
- Olyat adjon, amelyet maga is megenne.

CSOHÁNY JÁNOS

FIRKA

Mélységben

Adorjáni László karikatúrája

NEPÁLI NAPLÓJEGYZETEK

Elrendezett házasság

Nepálban a házasságkötés azzal indul, hogy a leány szülei kihirdetik a környéken: a lányuk számára férjet keresnek, tehát jelentkezését várják a leendő vőlegény szüleinek. Ezután elkezdődik a vőlegény-válogatás. Több családdal találkozhatnak (azonos kasztból) és amikor a fiú szüveivel megfelelő egyezség születik, lezárják a többi családdal az egyezkedést. Az esküvő, ahova minket is meghívtak már a lázas előkészületek szakaszában volt. Kítűnő lehetőség nyílt, hogy megismerjük a nepáli szokásokat, mert „egy nemzet megismeréséhez vezető első lépés, az hogy egy esküvőn és egy temetésen veszel részt” – mondják a tudósok.

Négy feldíszített oszlop tetejére kis sátrat helyeztek és az alá szőnyeget terítettek, amire a házasságban szükséges ajándékokat helyezték el. Közben tüzet gyújtottak és köréje az istenek számára helyezték el az ajándékokat. Nemsokára három hindu pap áldozatot mutatott be a hindu isteneknek, amelyhez mindkét családnak köze volt. A vőlegény a papokkal szembe állva különböző rituálékat kellett elvégezzen és az isteneknek áldozatot bemutasson. Ezután a menyasszonnyal közösen fogadták a vendégeket.

SZ. CSALÁD, Nepál

DERÚS PERCEK

Kolozsvári diákmondás

Az 1907 és 1912 közötti években tanított a kolozsvári református teológiai karon három nevezetes professzor, Pokoly József (1866-1933), Nagy Károly (1868-1926) és Ravasz László (1882-1975).

Kolozsvári közös professzorkodásuk éveiben járt ott a diákok között ez a mondás, hogy: „Pokoly nem olyan ravasz, Ravasz nem olyan pokoli, mint amilyen pokolian ravasz Nagy Károly.” (Pokoly 1912-től debreceni professzor volt, Nagy Károly 1918-tól erdélyi püspök,

JÓ HÍR

„... Áldott a Király, ki jó az Úrnak nevében!
Békesség a mennyben, és dicsőség a
magasságban!” Lk 19,38

✿ **EREDMÉNYHIRDETÉS „A 3. KIRÁLYI VAGY KIRÁLYLÁNY” CÍMŰ PÁLYÁZATBAN.** Az Áldás Népeesség Társaság és az Erdélyi Magyar Ifjak 2010. végén irodalmi pályázatot hirdetett IX-XII. osztályos diákoknak, melynek célja bevinni a köztudatba a magyar nemzet fogyásának tényét és mozgósítani a társadalmat ennek orvoslása érdekében. A leadási határidőig több mint kétszáz pályázat érkezett be.

Március elején megszületett a zsűri (Csávossy György költő, színműíró, Egyed Emese irodalomtörténész, költő, Józsa Miklós nyugalmazott kollégiumi magyartanár, Sántha Attila író, valamint Zsigmond Emese a Napsugár és a Szivárvány főszerkesztője) döntése. A nyertesek: 1. **Csatári Dóra** (96,9 pont) 17 éves, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium diákja. A pályázatának címe: *Monológ*, műfaja napló. Nyereménye 1000 euró. 2. **László Beáta Lídia** (89,8 pont) 17 éves, a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Elméleti Líceum diákja Erdőszentgyörgyről. Pályázatának címe: *Tündéri hármas*, műfaja mese. Nyereménye 500 euró. 3. **Ökrös Hegyi Tünde** (88 pont) 15 éves, a nagyváradi

Lorántffy Zsuzsanna Református Kollégium diákja. Pályázatának címe: *Én, a harmadik, valós történet*. Nyereménye 300 euró.

A különdíjasok névsora a www.magyarifjak.org honlapon olvasható. A díjátadó ünnepségre március 13-án került sor, Kolozsváron, a rendezvény védnökeinek – Tőkés László EP-alelnök, Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke – jelenlétében.

CSEP SÁNDOR Áldás Népeesség Társaság,
SOÓS SÁNDOR Erdélyi Magyar Ifjak

✿ **HARANGSZÓ-ELŐFIZETÉSI LEHETŐSÉG A PARTIUMON KÍVÜL ÉLŐK SZÁMÁRA.** Több olvasónk is arról érdeklődött a közelmúltban, hogy a más részegyházakban élők hogyan fizethetnek elő a lapra? Mivel az ezirányú érdeklődés töretlen, ezt megköszönve az egyházkerületünkön kívül élők számára is szeretnénk lehetővé tenni a Harangszó megrendelését. Az évente 24 alkalommal megjelenő, köztük 5 tematikus mellékletet is tartalmazó kiadvány megrendelése, postaköltséggel együtt félévre 46, teljes évre pedig 82 lejbe kerül. További információval Babes Arday Erika szerkesztő-ségi titkár szolgál (Tel.: 0259.416-067, 0742.148-373, E-mail: harangszo@yahoo.com). Királyhágómelléki olvasóink továbbra is a lelkészi hivatalokon keresztül rendelhetik meg a lapot. *A szerk.*

✿ **MEGGYILKOLTÁK A PAKISZTÁNI KORMÁNY EGYETLEN KERESZTYÉN MINISZTERÉT.** Március 2-án Pakisztán fővárosában brutális kegyetlenséggel megölték **Shabbaz Bhatti** pakisztáni keresztény minisztert. A tragikus eset a Közel-Keleten tapasztalható, egyre erősödő vallási intolerancia és keresztényellenes erőszak újabb bizonyítéka – fogalmaz nyilatkozatában **Tőkés László**, az Európai Parlament vallások közötti párbeszédért felelős alelnöke.

„Az eset annál megdöbbentőbb számomra, mivel 2010-ben Strasbourgban, valamint ez év februárjában, a Washingtonban tartott nemzeti imareggelin személyesen is alkalmam volt Bhatti miniszterrel találkozni. Tárgyalásaink során világossá vált számomra, hogy a pakisztáni kormány egyetlen keresztény minisztere mélyégesen elkötelezett nem csupán a Pakisztánban élő keresztények védelme, hanem az országában élő valamennyi felekezet jogainak biztosítása iránt.

Ahogy eddig is több ízben, továbbra is szorgalmazom, hogy az Európai Unió intézményei, de különösképpen az EU Külügyi Szolgálat ne nézze tétlenül a Közel-Keleten megnyilvánuló erőszak további terjedését” – szögezi le nyilatkozatában Tőkés László EP-alelnök.

Temesváron lesz a Konvent plenáris ülése

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház (SZRKE) lehetséges csatlakozása és a közös költségvetés megtárgyalása is szerepelt a Magyar Református Egyház (MRE) részegyházainak püspökeit és főgondnokait tömörítő testület, a Generális Konvent (GK) Elnöksége február 26-án, Mályiban tartott ülésének napirendjén.

Az SZRKE kezdeményezése a gyakorlatban azt jelentené, hogy a közös alkotmány egyes paragrafusaiiban foglalt rendelkezéseinek jogi hatálya nem terjedne ki az egyház két szlovák ajkú református egyháztagokat összefogó egyházmezejére. Ha a szlovákiai zsinat is elfogadja a javaslatot, akkor a közös döntést a GK júniusi plenáris ülése hozhatja meg Temesváron.

Az elnökség megtárgyalta a MRE 2010. évi költségvetéséről szóló beszámolót és döntött a 2011. évi keretszámokról. Az idei több mint 40 millió forintos költségvetésből, a működési költségek mellett a közös programokkal és kommunikációs feladatokkal

összefüggő kiadásokat finanszírozzák. Jelentős tétel a nehéz helyzetben lévő határon túli oktatási intézmények támogatása. A kommunikációs kiadások között a legfontosabb a *Kálvincsillag* elnevezésű Kárpát-medencei magazin második számának októberre tervezett megjelenítése.

A megbeszélésen elhangzott, hogy a GK által létrehozott Kárpát-medencei Református Oktatási Alap céljaira indított iskolai gyűjtés során 2010-ben közel 11 millió forint

A VI. Magyar Református Világtalálkozó szervezéséről is szó esett. (Fotó: Rácsok András)

gyűlt össze a kárpátaljai református gimnáziumok megsegítésére. Döntés született továbbá az egyetlen, Szerbiában államilag elismert magyar nyelvű református óvoda tervezett egymillió forintos támogatásáról is.

Beszámoló hangzott el a VI. Magyar Református Világtalálkozó szervezéséről is. A rendezvény kiemelt eseményei közt szerepel a Szeretethíd, az egész Kárpát-medencére kiterjedő önkéntes program, a júliusban Tatán megrendezendő Csillagpont ifjúsági találkozó, valamint a GK júniusban Temesvárra összehívandó plenáris ülése, ahová a tervek szerint a református diaszpóra képviselőit is meghívják.

A GK Elnöksége kifejezte, hogy a Szerbiai Református Keresztyén Egyházban kialakult – feszültségektől és személyes konfliktusoktól sem mentes – helyzet kapcsán továbbra is testvéri felelősséget érezve, egymás között, szeretettel beszélgetve szeretné keresni a megoldást.

Cz. A.